

1. Білик Т.С. Розвиток творчих здібностей молодших школярів засобами ігрових технологій/ Т.С.Білик // Актуальні проблеми формування творчої особистості педагога в контексті наступності дошкільної та початкової освіти: збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (Вінниця, ВДПУ ім. М. Коцюбинського, 10-11 листопада 2015 р.) за ред. Г. С. Тарасенко ; Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, інститут педагогіки, психології і мистецтв. – Вінниця : ТОВ «Нілан – ЛТД» 2015.

РОЗВИТОК ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ ІГРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Розвиток творчості в учнів є важливим не лише тому, що завданням сучасної освіти є формування творчої особистості, а й тому, що людина, яка вміє творчо мислити, в нестандартних ситуаціях завжди знайде вихід, такий людині буде легше адаптуватися в житті. Швидкі темпи розвитку суспільства, характерні для останніх років, необхідність пошуку шляхів виходу нашої економіки із занепаду, впровадження нових технологій – усе це потребує докорінних змін у системі управління виробництвом, використання виробничих ресурсів із врахуванням творчих можливостей особистості. Лише творча особистість, спроможна створювати, управляти, пропонувати нові теорії, нові технології, нові напрямки розвитку, знаходити шляхи виходу зі складних нестандартних ситуацій. Тому забезпечення кожній людині можливості використання свого творчого потенціалу є одним із пріоритетних завдань як загальноосвітніх, так і позашкільних закладів.

Головним об'єктом кожного вчителя початкової школи є творча особистість учня. Тому велику увагу повинні приділяти розвитку творчих здібностей школярів: здійснювати диференційований та індивідуальний підхід до учнів, використовувати різнорівневі завдання з предметів, привчати дітей до самоконтролю і взаємоконтролю.

Проблема розвитку творчих здібностей школярів докладно вивчена такими дослідниками як Ю. Азаров, Л.Виготський, В. Загвязинський, І. Зязюн, В. Кан-Калік, М. Нікандров, Н. Кічук, Б. Коротяєв, Г. Тарасенко, Ю.Самарін, С. Сисоєва, Л.Ярошук та іншими.

Л. Виготський писав: «Творчість існує «на ділі» не тільки там, де вона створює великі історичні твори, але й скрізь, де людина уявляє, комбінує, змінює та створює щось нове, якою б крупицею це нове не було порівняно зі створенням генія» [2, с. 6].

На думку Г. Тарасенко, основою творчих здібностей є художня уява, що народжує необхідний емоційний фон для подальшого розгортання творчих механізмів. Переживання дійсності як результату життєтворчості обумовлює

художню творчість, що спирається на самореалізацію внутрішніх сил особистості, самоствердження її як творця вищого ґатунку [6, с.93].

Творчі здібності формуються протягом усього життя людини але дослідження Т.Н. Байбари, Д.Б. Богоявленської, Л.С. Виготського, Ю.З.Гільбуха. Л.І. Лозової) показують, що саме молодший шкільний вік є найсприятливішим для творчого розвитку дітей, їхніх здібностей до творчості. В цей період активно розвиваються уява, дар фантазувати, творчо мислити, критично оцінювати діяльність. Розвиток творчої особистості потребує відповідних умов, від яких залежить його ефективність, продуктивність виявів особистості як суб'єкта діяльності. Цьому найбільшою мірою сприяє навчально-виховний процес з єдиними підходами та вимогами до кожної дитини, наданням їй максимальних можливостей для виявлення і розкриття творчих здібностей учнів

Згідно класифікацій педагогічних технологій за типом організації та управління пізнавальною діяльністю, дослідниками чітко виокремлено ігрові технології. Ігрові технології визначаються як ігрова форма взаємодії педагога і дітей, що сприяє формуванню вміння розв'язувати завдання на основі компетентнісного вибору альтернативних варіантів через реальність певного сюжету [3, 74]

С.Гавриленко вважає, місце і роль ігрових технологій в навчально-виховному процесі, поєднання елементів гри і навчання визначаються залежно від розуміння педагогом функцій і класифікації педагогічних ігор. Їх використання на уроках у початковій школі відповідає природним потребам дитини. адже за своєю природою гра – це найвластивіша форма життєдіяльності дітей., У дитячому віці саме в грі відбувається вільний розвиток особистості. У грі за власними правилами діти відчують себе дійсно вільними і усвідомлюють власне життя як свій вибір. Можна говорити і про те, що гра є специфічною формою прояву активності та саморозвитку дитини. Вона ж є засобом розвитку дитячої уяви, розвиває пізнавальні здібності, емоційний бік особистості, збагачує словниковий запас.

Для розвитку творчого мислення та творчої уяви учнів початкових класів необхідно пропонувати такі завдання: класифікувати об'єкти, ситуації, явища за різними підставами; встановлювати причинно-наслідкові зв'язки; бачити взаємозв'язки та виявляти нові зв'язки між системами; розглядати систему у розвитку; робити припущення прогностного характеру; виділяти протилежні ознаки об'єкта; виявляти і формувати протиріччя; розділяти суперечливі властивості об'єктів у просторі і в часі; представляти просторові об'єкти.

Говорячи про проблеми творчих здібностей дітей, то їх ефективний розвиток можливий лише при спільних зусиллях як з боку педагогів, так і з боку родини. На жаль, педагоги скаржаться на відсутність належної підтримки з боку батьків, тим більше, якщо це стосується педагогіки творчості. Тому доцільно проводити спеціальні бесіди та лекції для батьків, на яких би розповідалося про те, чому так важливо розвивати творчі здібності з дитинства, які умови необхідно створювати в сім'ї для їх

успішного розвитку, які прийоми та ігри можна використовувати для розвитку творчих здібностей в сім'ї, а також батькам рекомендувалася б спеціальна література з цієї проблеми.

Великі можливості щодо організації творчих здібностей молодших школярів має дидактична гра. Дидактична гра – творчий засіб навчання, виховання і розвитку здібностей, що спрямовані на розвиток спостережливості, уваги, пам'яті, мислення, мовлення, сенсорної орієнтації, кмітливості і винахідливості, а тому їх можна використовувати під час викладання будь-якого предмета у початковій школі[1, с.10]. Сучасна дидактика, звертаючись до ігрових форм навчання, вбачає в них можливості ефективної взаємодії педагогів і учнів, продуктивної форми їх спілкування з властивими їм елементами безпосередності й невимушеної зацікавленості. Дидакти (Л. В. Занков, М. М. Скаткін), високо оцінюють дидактичну гру та її роль в системі навчання: «Дидактичні ігри, ігрові завдання та прийоми дозволяють підвищити сприйнятливості дітей, урізноманітнити навчальну діяльність дитини, приносять цікавість, розвивають дитячу творчість» [5, с.12] . Ознайомленню дітей зі змістом дидактичної гри сприяють демонстрування предметів, ілюстрацій, короткі бесіди, під час яких уточнюються їхні знання й уявлення. Розкриваючи хід і правила гри, вчитель повинен налаштувати дітей на дотримання її правил, спільно з ними з'ясувати найраціональніші способи досягнення передбачуваного результату. Безпосередня його участь залежить від віку, рівня підготовки дітей, складності дидактичного завдання, ігрових правил. Головне при цьому для педагога — спрямувати дії гравців порадою, запитанням, нагадуванням [4,с.5].

Дослідницями М.Коновальчук та А.Кукобко було розроблено систему дидактичних ігор, що мають на меті розвиток провідних психічних процесів, задіяних у творчій. Приклади дидактичних ігор, які мали значний розвивальний вплив на молодших школярів та викликали зацікавленість, інтерес у дітей: **Домалюй картинку**(учитель демонструє картину, частина якої закрита і невідома дітям. Завдання дітей – уявити зміст закритої частини з наступним порівнянням намальованого художником і уявними образами); **Зміна властивостей**(ведучий називає ситуацію, в якій люди, тварини, предмети змінюють свої властивості. Гравцям необхідно передбачити всі можливі наслідки таких перетворень);

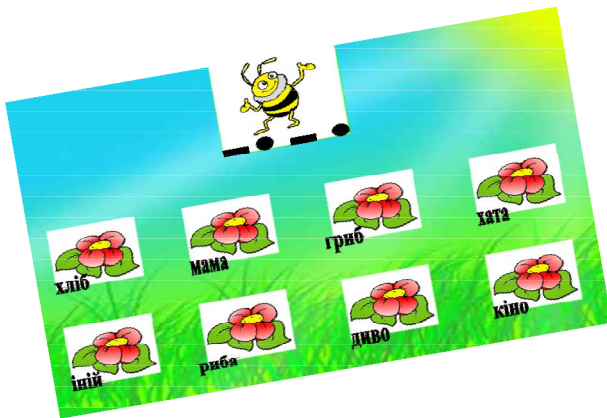
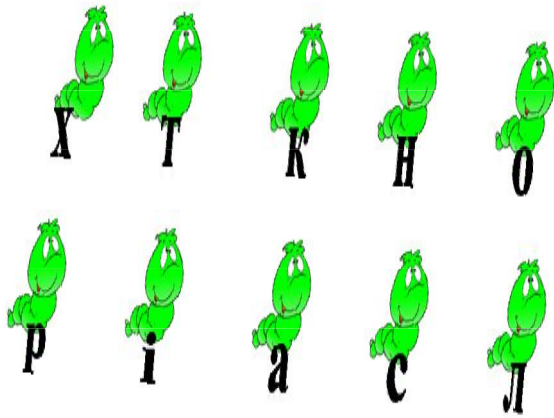
Фантастична

тварина

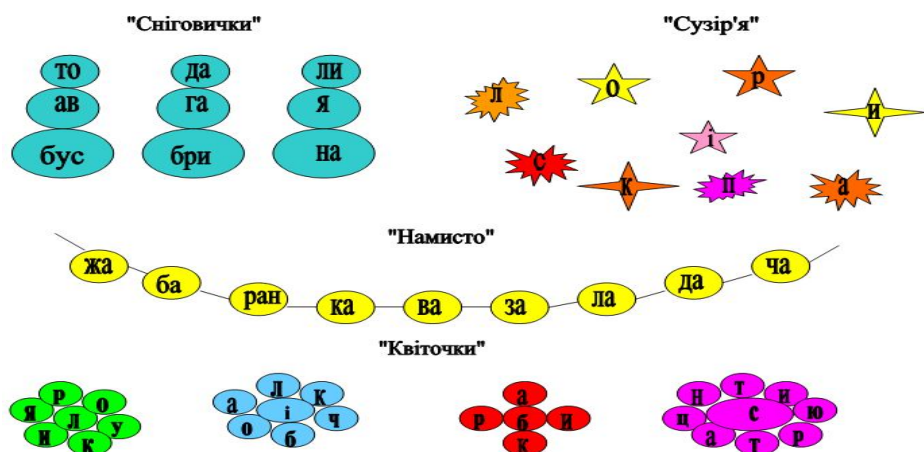
(учитель розповідає, що у казках зустрічаються тварини, який немає у житті, але які поєднують в собі особливості декількох тварин (наприклад, русалка – людина і риба; Змій Горинич – трьохголова змія і птах)).

Чимало вчителів початкових класів впроваджують у щоденну роботу з дітьми ігрові технології. Зокрема заслуговує на увагу досвід учителя початкових класів Олексіївця Л.І., Шишкінської ЗШ І-ІІІ ступенів. У педагогічній палітрі цього педагога спостерігаються використання таких методик, як інсценування казок, ляльковий театр, пантоміма, драматична розповідь. Також ігри для розвитку швидкості техніки читання («Поїзд

голосних», «Проколотий м'яч», «Пеньочки», «Впіймай звук», «Утвори слова», «Як квіточки дружать з бджілкою», «Бджілка»); на математиці під час усної лічби пропонуються учням ігри – «Шифрувальники», «Естафета», «Забий гол»; ігри екологічного спрямування («Якби я був...», «Склади розповідь», «Допитлива ворона») Словникові ігрові диктанти для уроку української мови та інші.

*Гра утвори слова
«Як квіточка дружить з бджілкою»*

Словникові ігрові диктанти для уроку української мови

Ігри важливо проводити систематично і цілеспрямовано на кожному уроці, починаючи з елементарних ігрових ситуацій, поступово ускладнюючи і урізноманітнюючи їх у міру накопичення в учнів знань, вироблення вмінь і навичок, засвоєння правил гри, розвитку пам'яті, виховання кмітливості,

самостійності, наполегливості тощо. У початкових класах тільки гра дає змогу легко привернути увагу і тривалий час підтримувати в учнів інтерес до важливих та складних предметів, властивостей і явищ, на яких у звичайних умовах не завжди вдається зосередити увагу всіх учнів.

Для розвитку творчості ідеальним є навчання з використанням ігрових елементів, адже саме гра (особливо сюжетно-рольова, або творча) навчає таких обов'язкових для розвитку творчості здібностей, як моделювання, порівняння, узагальнення, конкретизація, навчання мистецтва доводити, прогнозування при заповненні пропусків у тексті під час читання, «проблемні» вміння (бачити, ставити, розв'язувати проблеми). Крім того, гра сприяє внутрішній розкутості, без якої не може бути творчості.

Список використаної літератури

1. Воронюк І. В. Психологічні особливості реалізації творчого потенціалу молодших школярів/ Авторефдис. канд. психолог. наук - спец.19.00.07 - педагогічна та вікова психологія - К.: Нац.пед.ун-т ім.М. П Драгоманова, 2003 - 20с.
2. Выготский Л. С. Воображение и творчество в детском возрасте: Психологический очерк / Л. С. Выготский. – 2-е изд. – М. : Просвещение, 1967. – 93 с.
3. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології : навч. посіб. / І.М. Дичківська. – К. : Академвидав, 2004. – 218 с.
4. Рогозіна В. Особливості розвитку творчих здібностей молодших школярів.// Мистецтво та освіта.-1997.-№2.-С.5-9.
5. Сисоєва С.О. Творчий розвиток особистості: сутність, специфіка / Творчість у контексті розвитку людини: Матеріали міжнародної наукової конференції: Частина 2. - Київ, 2003. - 48с.
6. Тарасенко Г.С. Екологічна естетика в системі професійної підготовки вчителя. Монографія (Методологічний аспект). — Вінниця: РВВ ВАТ “Віноблдрукарня”, 1997.- 48с
7. Явоненко М.В. Система творчих завдань міжпредметного характеру як засіб розвитку літературно-творчих здібностей молодших школярів / Дисертація...к.пед.н., Ч. - 2007. –280с